

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet

Översynen av förordning (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor – En mer modern och ändamålsenlig reglering

Regeringen har gett Universitetskanslersämbetet (UKÄ) i uppdrag att genomföra en översyn av förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor. UKÄ har den 1 mars lämnat en delrapport till Utbildningsdepartementet som innehåller nödvändiga författningsförslag i de delar av uppdraget som rör antagningsregistret. Myndigheten ska lämna en slutrapport senast den 31 december 2023.

SUHF har tidigare, den 19 april 2023, skrivit till Regeringskansliet om risker och konsekvenser p.g.a. UKÄ:s förslag. SUHF:s medlemmar är fortfarande oroade över att de bedömningar som UKÄ gör skulle innebära omfattande och negativa konsekvenser för verksamhetskritiska och nationellt samordnade delar av lärosätenas administration av studier och studenter.

Med denna bakgrund har SUHF med stöd av Universitets- och högskolerådet (UHR) och Ladokkonsortiet gjort ett arbete för att ta fram ett underlag som beskriver principer som SUHF menar är hållbara både avseende rättsliga krav och verksamhetens krav på ändamålsenliga, säkra och kostnadseffektiva lösningar, både avseende det systemstöd som UHR levererar på uppdrag av lärosätena och det som lärosätena själva tillhandahåller genom Ladokkonsortiet.

Den följande texten beskriver utgångspunkter och principer vi anser bör visa riktningen för ett fortsatt arbete inom regeringskansliet för att åstadkomma en mer modern och ändamålsenlig reglering.

Utgångspunkter

Samverkan kan bidra till att säkra en god och lagenlig försörjning av systemstöd för lärosätena och att lärosätena har möjligheter att bedriva strategiskt utvecklingsarbete för att säkra ett effektivt sammantaget stöd för utbildning och forskning. Samverkan bör ge förutsättningar för långsiktighet och stabilitet i verksamheten och utveckling.

Administrativ samverkan ska utgå från och stödja den akademiska friheten enligt 1 kap. 6 § högskolelagen och kravet i 1 kap. 4 § högskolelagen att de tillgängliga resurserna ska utnyttjas effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten. Samverkan ska också utgå från målet för den statliga förvaltningspolitiken, som är en innovativ och samverkande statsförvaltning som är rättssäker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet, och som därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete.

Utgångspunkten ska vara lärosätenas behov utifrån verksamhet och verksamhetskrav. Då verksamheten fungerar väl bör verksamheten, dess utformning och dess behov vara utgångspunkten för ny reglering i såväl författning som i avtal och överenskommelser.

Principer

Utifrån ovanstående utgångspunkter bör följande principer gälla för den gemensamma informationshanteringen och de gemensamma systemen, samt för regleringen av dessa.

Lärosätenas ansvar och autonomi

Varje lärosäte ansvarar för den egna verksamhetens kvalitet, effektivitet och laglighet. Detta omfattar ansvar för organisation, verksamhet, handläggning, administrativt stöd, samt säkerhet och rättssnighet. Samverkan ska ge lärosätena förutsättningar att fullgöra detta ansvar.

Den verksamhet som idag bedrivs i form av samverkan inom Ladok och antagningen har konstaterats fungera väl. Utgångspunkten för en översyn av regleringen av dessa verksamheter bör därför utgå ifrån den verksamhet som faktiskt bedrivs, dess utformning och behov. Även om olika juridiska förutsättningar gäller för statliga lärosäten och enskilda utbildningsanordnare bör utgångspunkterna vara desamma då samtliga finansieras med statliga medel och samma rättssäkerhetsintressen gör sig gällande.

Service, tillgänglighet och rättssäkerhet

En god och tillgänglig service till sökande och studerande är grundläggande för förtroendet för lärosätena, och för att kontakter med sökande och studerande ska kunna ske på ett effektivt sätt utan onödig byråkratisering. Sökande och studenter behöver också ges förutsättningar för rörlighet mellan lärosäten, såväl statliga som enskilda utbildningsanordnare.

Sökandes och studenters rättssäkerhet säkerställs bl.a. genom att likabehandling stärks vid användning av gemensamma system med likvärdigt gemensamt handlägningsstöd i form av rutiner, mallar, vägledning, och gemensamma utbildningar för personal vid lärosäten och stödjande myndigheter. Genom att uppgifter om studier och examina sparas på ett säkert och långsiktigt hållbart sätt ges förutsättningar för service, tillgänglighet och rättssäkerhet.

Genom att inkludera enskilda utbildningsanordnare med examensrätt åstadkoms ökad rättssäkerhet för dessas studenter som kan förlita sig på att deras uppgifter om studieresultat och examina sparas på ett säkert sätt och kommer kunna användas oavsett vad som händer med den utbildningsanordnare där de bedrivit sina studier.

Effektivt resursutnyttjande

Genom gemensamma handläggningsprocesser främjas ett effektivt resursutnyttjande genom att handläggningstider kortas, befintlig kompetens utnyttjas bättre och kan vidmakthållas. Genom gemensamma system minskas kostnaderna för etablering, utveckling och vidmakthållande. Därutöver minskar behovet av avveckling och omarbetning av väl fungerande system och verksamheter.

För att stödja effektivisering bör ambitionen vara att skapa en hållbar, effektiv och teknikneutral reglering som främjar nödvändig utveckling framåt, främjar effektivisering, modernisering och digitalisering av offentlig sektor.

Transparens

Ansvarsfördelningen såsom den styrs och dokumenteras i författning, samt i avtal och överenskommelser, behöver vara tydligt utformad och transparent. För lärosätena behöver det vara tydligt vad som är det egna ansvaret, och i vilka delar detta ansvar delas av andra eller är utkontrakterat.

För sökande och studenter, liksom för andra, behöver det vara tydligt hur ansvaret fördelar sig, vilken aktör som fattar beslut, och vilken aktör som ansvarar viss verksamhet, handläggning och beslut. Detta utan att den enskilde ska behöva ha detaljerade kunskaper om ansvarsfördelningen mellan olika lärosäten, myndigheter och gemensamma organ.

Dataskydd och säkerhet

Uppgifter bör hanteras samlat när det främjar kvalitet och tillgänglighet. Genom att hålla uppgifter aktuella på en plats förbättras förutsättningarna för kvalitet, ajourhållning och tillgänglighet. Uppgifter bör därför inte sparas på fler ställen än nödvändigt. Detta uppfyller även förutsättningarna för lagringsminimering.

Den gemensamma hanteringen av uppgifter behöver vara väl reglerad i författning samt i avtal och överenskommelser. Författningsregleringen behöver vara modern, ändamålsenlig, verksamhetsstödande och teknikneutral. Den behöver utgå från verksamhetens behov och säkerställa ett gott skydd för den personliga integriteten. Samverkanslösningar ska vara ett verktyg för att öka skyddet för den personliga integriteten och lärosätenas informationssäkerhet, och får inte leda till en lägre säkerhet. Samverkan kan stödja en säker personuppgiftsbehandling genom gemensamma säkerhetsåtgärder och hanteringsrutiner samt bättre gemensamma resurser (t.ex. kan små lärosäten drar fördel av ett större system).

Flera aktörer behöver uppgifter som finns i antagningstjänsten och Ladok. Uppgifterna behöver därför kunna spridas på ett effektivt sätt till dessa aktörer. Uppgifter ska inte spridas i onödan eller till aktörer som inte behöver dem eller har rätt att ta del av dem. Åtkomst till uppgifter bör begränsas och styras för att förhindra otillbörlig åtkomst. De intresseavvägningar som behöver göras gällande åtkomst till och spridning av uppgifter behöver bygga på goda, gemensamma riskbedömningar utifrån de personuppgifter eller sekretessreglerade uppgifter som faktiskt hanteras. Regleringen av åtkomst ska vara teknikneutral och ska inte vara mer detaljerad än nödvändigt.

Regleringen behöver utgå från att uppgifter behöver delas utifrån såväl verksamhetsperspektiv, som kvalitetsperspektiv samt för att uppfylla lagstadgade krav och en rimlig servicenivå. Regleringen behöver vara teknikneutral och bör ge förutsättningar för att berörda lärosäten och myndigheter ska kunna bedöma vilka uppgifter som bör delas, på vilka villkor det bör ske, samt

vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa att uppgifterna får ett adekvat skydd. Detta utan att onödigtvis hindra samverkan.

Lärosäten och myndigheter behöver få förutsättningar för att kunna utöva sitt ansvar för informationssäkerhet i gemensamma tjänster. Det behöver vara tydligt vem som ansvarar för vad, och vilka åtaganden som olika aktörer gör i förhållande till varandra.

Författningsreglering

Lärosätena och berörda myndigheter bör verka för en ändamålsenlig författningsreglering. Författningsregleringen bör stödja verksamheten och de gemensamma systemen genom att ge tydliga förutsättningar. Författningsreglering bör användas endast när det är särskilt påkallat. I delar som omfattas av generell reglering bör särreglering undvikas när det inte behövs för att ge särskilt skydd åt något visst intresse. Regleringen bör vara sammanhängande och säkerställa ett tillräckligt skydd för de intressen som den rättsliga regleringen ska skydda.

Författningsregleringen bör vara lättillämplig. Den bör inte vara mer detaljerad än vad som är nödvändigt. Författningsregleringen bör vara modern och teknikneutral samt ta sin utgångspunkt i verksamhetens behov samt stödja denna där den fungerar väl. Lärosäten och myndigheter behöver kunna utforma de tekniska och organisatoriska lösningar som är mest ändamålsenliga. Därigenom kan regleringen ge långsiktiga förutsättningar för gemensam utveckling av säkra och effektiva lösningar och ge goda förutsättningar för verksamhetens bedrivande i praktiken.

Som personuppgiftsansvariga (enskilt eller gemensamt) måste lärosätena få ta sitt ansvar och få förtroendet att utveckla systemet och skydda studenternas uppgifter på lämpligt sätt.

Avtalsreglering

Avtal och överenskommelser bör användas när det behövs för att förtydliga ömsesidiga åtaganden mellan lärosäten, myndigheter och andra berörda aktörer. Strävan bör vara att befintliga aktörer ska kunna göra ömsesidiga och tydliga åtaganden för att i samverkan kunna handha gemensamma funktioner och möta upp mot gemensamma behov.

Gemensamma funktioner, rutiner och processer behöver vara tydligt dokumenterade.